

Fra Rationalismens Dage i Sønderjylland.

(H. P. Barfoed og Branderup Menighed.)

Ved L. F. la Cour.

I 1796 fik Branderup i det Tørninglenske under Ribe Stift sig en ny Sognepræst. Han hed Hans Peter Barfoed, var Præstesøn fra Tirstrup ved Grenaa og havde gennem 3 Aar været Kateket ved Nikolai Kirke i København, inden han ombyttede Sjælland med Sønderjylland. Han var da en 26-aarig ung Mand, født 15. 2. 1770, og var i den ret tidlige Alder af 22 Aar naaet frem til Attestatsen.

Under en Audience med Geheimeraad Chr. Brandt, den indflydelsesrige Præsident for danske Kancelli, 15. 8 1796 fik han den Efterretning, at han var kaldet til Sognepræst for Branderup Menighed, og i de omfangsrige Dagbøger, som han førte, skriver han i den Anledning:

»Saa er da her min ny af Gud bestemte Virkekreds. — Jeg nægter ikke, at jeg har ønsket ethvert andet Kald, jeg søgte, med hæftigere Længsel end dette, men dette blev det, og dette modtager jeg da med inderlig Tak til Gud for det Forbigangne, med barnligt Haab til Gud for det Tilkommende. — Ja, han, den Algode, der saa faderlig sørgede for mig indtil denne Dag, og saa rigeligen velsignede mig, saa at jeg stedse, skjønt længe Fader- og Moderløs, kan siges at være ukjendt med Mangel, han give mig ogsaa fremdeles Hæld og Velsignelse i denne ny Virkekreds!!!«

Han fik nu travlt med at gøre sig rede til Afrejsen, og 19. 9. 1796 tog han, som han skriver i Dagbogen, »Afsked med Geheimeraad Brandt, der var blid og venskabelig i høj Maade — bad mig holde fast »ved Hovedsagen«, ønskede mig al Lykke og Velsignelse og beseglede sin Lykønskning med et Kys ved Bortgangen.«

Over Kalundborg gik Rejsen til Aarhus og derfra ned gennem Jylland til Ribe, hvor han efter at have aflagt Bispe-

eksamen blev indviet til sit nye Kald sammen med to andre, Jørgen Bloch, Præst i Ferring, og Lorens Stallknecht, Kapellan i Østernykirke. Biskop Middelboe foretog Ordinationen, og Barfoed prædikede over den forelagte Tekst, 1. Pet. 1, 3—4: Lovet være Gud og vor Herres Jesu Christi Fader, som efter sin store Barmhjertighed har igenfødt os til et levende Haab ved Jesu Christi Opstandelse fra de døde til en uforkrænkelig og ubesmittelig og uforvisnelig Arv, som er bevaret i Himlene til Eder. I sin Dagbog skriver han under denne Dato (12. 10. 1796): »Gud, min Skaber og Velgjører! Faderlig ledte du mig og sørgede for mig indtil denne Dag, dit Forsyn vaage stedse over mig og ledsage mig paa den ny Bane, paa hvilken du kærlig bød mig at indtræde! Gid jeg baade i Lære og Levned maa vorde en sand Vejleder for mine Brødre til Udødeligheds Land.«

I et Brev af 14. 10. 1796 til sin Fæstemø, Maria Cathrine Hjorth, i København, skriver han:

...fra Kirken tog vi til Bispem, der takkede mig for god Præken, og efter aflagt Eed kjørte Bispens Vogn vi tre nybagte Præster omkring i fransk Visit til Byens Geistlighed. Ved Ordinationen var jeg den øverste som Kongens Præst, Blok den anden som Proprietærpræst og Stallknecht den tredie som personel Kapellan. Til Middag vare vi indbudne hos Biskopen, hvor der var temmelig Selskab, bestaaende af 20 Couverts, Byens Geistlighed for det meste, Stiftamtmand og Kamerherre Moltke og Frue, Borgemesteren, en Justitsraad Balle o. s. fr. — Du vil ogsaa vide Retterne. Nu da Sort Suppe og Kjødsuppe, smaae bitte Postejer, Suppekjød med Sauce, sprængt Gaas og Pølse med rød Kaal, færsk Lax, en Dyreryg, Kage, Chelee og Deserter, rød Vin og Madeira. Denne Poenitensetour ved Bordet var den værste. — Vi drak dernæst Kaffe, rekommanderede os saa hastig som muligt fra dette ubekjendte Selskab — Biskoppen forlod mig med megen Lykønskning, forsikrede mig atter at hjælpe mig i alt muligt, dels for Bekjendtskabet med mine Forældre, og bad mig at skrive sig til med det første.

Samme Dags Eftermiddag Kl. 5 ankom han til Branderup, til sit ny Hjem, hvor han straks befandt sig meget vel og vedblev at befinde sig vel, trods økonomiske Bekymringer, indtil han atter forlod det, og 23. 10. 1796 fandt hans højtidelige Fremstilling og Indvielse til Menigheden Sted ved Provst Mechlenburg fra Bevtøft.

Fra et andet Brev, ogsaa til hans Fæstemø, af 15. 12. 1796
henter vi disse Linjer:

.... Egnen er just ikke den behageligste, især for den, der ikke er vant at see Lyng, men ogsaa Heden er god, da den sparer Udgifter til Brænde — Kirken ligger omtrent 800 Skridt fra Byen,.... er.... udvendig tækket med Bly, og med et kjønt Taarn og Spir, indvendig malet — Kirken ligger i et Vænge, som tilhører Præstegaarden; den ligger paa en Høy, som paa den ene Side har været temmelig beskovet (nu ere kun faae Træer tilbage). — Endnu ere en Deel Buske langs ned af Højen og ned i Dalen, der give et halv romantisk Udseende, da de løbe som i en Art af Irgange; i det mindste har dette Sted engang været dejligt. — Neden for omgrænses det af en Eng, hvorigjennem en bugtet Bæk flyder og risler, og denne Eng støder igjen paa den anden Side til Præstegaardens Marklod, der nu udbreder sig trindt omkring. — Denne Dal bag Kirken troer jeg endnu vil blive et yndigt og svalt Opholdssted om Sommeren — og derhen kan man gaae med Tøvler og Nathue, med en Bog eller et Strikketøj i Haanden. Her i Sognet ere 40 Gaardmand, som kaldes her Ottingsmænd, men med forskjellig Jordslod, da nogle have 1, andre 2, andre 3 Ottinger ligesom Præsten, to Mænd alene have 4 Ottinger: foruden nogle Huusmænd, som her kaldes Kaadnere.

Vi sagde ovenfor, at han befandt sig vel i Branderup. Hertil bidrog Næbopræsterne, af hvilke især Jacob Henriksen Burchardt (1736—98) i Toftlund og Frederik Nislev (1753—1801) i Agerskov tiltalte ham. Den første, »den ædle Jacob Burchardt« fik han saa kær, at han kaldte ham Fader og hans Hustru Moder. Men først og fremmest bidrog dog hertil selve Menigheden, der i høj Grad behagede ham, ligesom han den. Det var jævne, ærlige, omgængelige Folk, der straks kom ham i Møde med Tilid og Velvilje. Hans jævne, ærlige, trohjærtige Væsen indtog ogsaa dem for ham, og det var dem naturligvis særdeles kært, at han ved Ankomst til Sognet gik allevegne omkring, »var inde hos Rige og Fattige og i det mindste Hus« for personlig at gøre sig bekendt med Menighedens Medlemmer. Men ogsaa hans Taler følte de sig i høj Grad tiltalte af, hvorfor der altid var en ualmindelig talrig Forsamling til Stede, deriblandt næsten altid en Mængde Fremmede fra alle de omliggende Sogne. Det første Vidnesbyrd om denne Menighedens Velvilje var det usædvanlig store Kjoleoffer, han modtog, efter at han i 4 Uger havde

været dens Præst. Det var Skik i Egnen, at Menigheden gav den ny Præst en Offerdag til Hjælp til hans første Præstekjole. Hans Formand havde i et saadant Offer faaet 42 Rdl. K., og det ansaa man i Egnen for grumme meget; han selv fik dog nu 62 Rdl. K.

Imidlertid var hans Stilling, saa lidt som nogen andens, aldeles blottet for Savn og Mangler. Der var Degnen Søren Ewald, en Slægtning af Digteren, og indbildsk af sit Slægtskab, en i høj Grad nærig og smaalig Karakter, hvem egen Fordel og Bekvemmelighed gik over alle Hensyn.*) Og Sognets anden Skolelærer, der vel var skikkelig og anstændig, men blottet for al Dannelse. Disse Mennesker gjorde ham megen Sorg, da Ungdommens Undervisning og Udvikling var ham saa vigtig og betydningsfuld en Sag. Han søgte at paavirke disse Lærere ved alle mulige Midler, ved Samtale, Anvisning og Undervisning, men hans Held var ikke stort.

Ogsaa paa anden Maade skaffede hans Nidkærlighed ham Sorger. Naar han følte sig kaldet til med al den Kærlighed og Æmhed, som det er muligt en Lærer kan udvise, i Skriftestolen at prøve paa at udjævne Misforstaaelser, der var kommet ind mellem to Ægtefæller, der efter en Snes Aars lykkeligt Ægteskab nu levede uheldigt paa det sidste, vakte det Anstød og Misnøje forskellige Steder, og naar han af Iver for at vejlede de unge til sand kristelig Oplysning nærede et inderligt Ønske om at maatte læse med Konfirmanderne to Aar, vakte han ogsaa paa dette Punkt Modstand. »Her hænges haardt ved det gamle«, udbryder han, »og til at bringe Skolevæsenet i bedre Stand møder mig ingen trøstende Forhaabning«.

Men forøvrigt er det vel ikke andre Erfaringer, end mangen anden Præst tidligere og nu har gjort.

En af hans nærmeste Formænd, Præsten Outzen, synes at have haft stor Indflydelse paa Menigheden i en streng ortodoks Retning. Menigheden var altsaa streng ortodoks. Det var han selv langt fra at være, og dog tiltalte hans Prækner den, og man

---

*) Paa en helt anden Maade omtales han i Slægten, der endnu lever der paa Egnen. Red.

flokkedes, som sagt, ivrig til hans Kirke. En vis naturlig, folkelig Veltalenhed, forbundet med en som oftest temmelig omhyggelig Forberedelse, en inderlig og alvorlig Oprigtighed og Kærlighed samt en heraf udsprungen ingenlunde almindelig Kraft og Varme i Foredraget var de naturlige Grunde hertil.

Gennem Aarene var han mere og mere naaet til den Erkendelse, at Kristendommen vel var en aabenbaret Religion, men han fandt dog, at dens største Betydning var sædelig, og at alle dens Lærdomme for ret at fattes og tolkes maa staa sin Prøve for, finde sin Gyldighed i den menneskelige Fornuft, »Guds ypperste Gave til Mennesker«. Kristus var ham en himmelsendt Frelser, men ikke gennem en Forsoningsdød, kun gennem Lære og Eksempel. Men ved Aarhundredskiftet eller deromkring er det, som han langsomt vender tilbage til sine ældre religiøse Anskuelser, hvad end Grunden kan have været. Men derpaa skal vi heller ikke komme ind. Hans Dagbøger røber et og andet, som kunde tjene til Forklaring; saaledes melder han engang, at under en »Aftensnak«, vel et Kom-sammen i et Bondehjem, en vis Hans Poulsen ligegyldig lod sig forlyde med at — der kan prædikes om den Jødeunge. Og han føjer til: »Saaledes kan sand Raahed i egne og andres Øjne faa Skin af Oplysning — en sørgelig Opdagelse. Jeg har ellers længe hørt Tale om hans og Hans Jensens letsindige Tale, men troede dog ikke deri at finde slige Ingredienser.» Det er vel ikke tvivlsomt, at flere Sammentræf som dette med Hans Poulsen har bidraget til den antydede Forandring i hans religiøse Anskuelser, ligesom at han, ved at lære sin Menighed, selv har lært af den.

Imidlertid blev som sagt Forholdet til Menigheden ikke uden Prøvelser. Der var saaledes i det mindste enkelte blandt hans Sognebørn, der havde fattet Tvivl om hans Rettroenhed, fordi han saa sjælden talte om Forsoningen. Engang — det var i Juli 1798 — da Præsten og Mølleren*) førte en af deres hyppige Samtaler, som saa at sige altid drejede sig om aandelige Spørgsmaal, sagde Mølleren bl. a., at der var noget, som i lang Tid havde brændt ham, og som han længe havde tænkt at fremføre.

*) Peder Johansen.

»Vor gamle Præst talte saa meget og næsten altid om Forsoningen, og naar han havde talt meget og stærkt imod Synd og Laster, blev det dog tilsidst, at alle Synder kunde forsones ved Jesu Blod. Jeg synes aldrig, De taler saadan om Forsoningen.«
 »Fordi den saa let kan misbruges.« — Men den Tvivl om Barfoeds Ortodoksi, som der ymtes om i Sognet, tiltog og fandt Næring endog i ganske ligegyldige Ting. Saaledes var man ikke tilfreds med, at han undertiden prædikede over Epistlen i Stedet for Evangeliet, idet man frygtede for, at han efterhaanden skulde gaa videre og nærme sig til — den nye Lære. Og enhver Ændring i det tilvante mødtes af Modstand. Saaledes havde han i 1799 indbudt de yngre til at overvære og deltage i Undervisningen med de ældre, som skulde konfirmeres, men straks ankom fire Mænd af Sognet med Forlangende, at det maatte blive ved gammel Skik. Dog følte de sig i nogen Maade beroligede, da de fik at vide, at det kun var en Indbydelse og ikke nogen Tvang. Ogsaa Frygten for Epistlerne tabte sig efterhaanden, da man mærkede, at det ene kunde behandles til Opbyggelse, saa vel som det andet.

Nytaarsdag 1801 havde Barfoed forrettet Gudstjenesten for en talrig Forsamling baade fra sit eget Sogn og Nabosognene, men den Tillysning, der havde fundet Sted fra Prædikestolen i Henhold til Reskript fra Kancelliet om forandret Tekst og selvvalgte Salmer, havde straks givet Anledning til en Grandesamling i Branderup, hvor man havde drøftet Spørgsmaalet om den saakaldte ny Stil eller ny Lære, den ny Psalmebog osv. Mændene i Rurup havde været indbudne til den Conference, men mødte ikke.

Epistelsagen døde, som sagt, hen, men der rejste sig en ny Sag af en dybere Grund og alvorligere Natur. — Barfoed havde Smag nok til at finde Smagløsheder i den kingoske Salmebog og for afgjort en Uvilje mod Djævlen til at han kunde taale ham, selv i den kirkelige Poesi; derimod fattede han ikke, hvor miledybt i poetisk Forstand Evangelisk kristelig Psalmebog stod under den kingoske, medens den naturligvis langt bedre forligte sig med hans religiøse Anskuelser. Men dette var ikke

Tilfældet med Menigheden. Allerede i Juni 1799 havde det glædet ham, at »Evangelisk kristelig Psalmebog faar fortjent Roes« i Lærde Efterretninger; og som Følge heraf anbefalede han den til sin Menighed, der dog ikke blindt fulgte ham.

Vi hører herom i Dagbøgerne under 23. 12. 1800.

(23. Decb. 00) »Nu kom Peder Snedker for at laane en af de ny Psalmebøger til Eftersyn efter min Indbydelse. Men med det samme kom han med betydende Mine frem med det, der længe havde lagt ham paa Hjerte. — Han spurgte om mine Tanker om Evigheden. »Tvivler han om den?« Nej, vist ikke; men jeg skal have yttret, at der ingen Helvede var, lært Ungdommen saaledes. »Det kommer an paa, hvad Begreb han gjør sig derom. Troer han, at det bestaaer i en Ild og Svovel-Pøl?« »Ja.« »Saa kan jeg rigtig nok ikke være af hans Mening; thi jeg finder intet derom i Kristi Lære, og den retter jeg mig efter.« Men Kristus havde dog selv talt om den evige Ild. Jeg havde derimod sagt, at det bestod kun i Samvittigheds Nag. Den kunde man føle her i Tiden, og altsaa blev det heller ikke videre i Evigheden. Der gik adskillig Tale herom, da de Unge nu ikke troede noget Helvede, og beraabte sig paa deres Lærer. — Jeg maatte nu tale adskilligt med ham derom, at det at læse Skrivten og forstaae dens Udtryk var to forskjellige Ting. Jeg kunde som Lærer ikke rette mig efter Mængdens Begreber og Domme, men efter Kristendommens Lære og min bedste Overbevisning; thi jeg skulde engang staae Gud til Ansvar derfor. At stadfæste Meninger, naar jeg ansaae dem vrang, var ikke at handle som kristelig redelig Lærer, men som Pharisæer. Var Kristendommen aldrig bleven rensset for menneskelige Tilsætninger, saa havde vi endnu tilbudet Helgene, troet Skjærsild, kjøbt Syndsforladelse for Penge. Jeg maatte desuden vogte mig, at jeg ikke lærte de Unge saaledes, at de siden ved egen Læsning og Eftertanke skulde opvækkes til Mistro imod mig o. s. f. — Han vilde nu efterse den ny Psalmebog. — Han kunde jo vel ikke laste den, da han ikke havde set den, men ellers var jo den gamle ligesaa god, og sligt mere.«

Endnu hengik der dog et Par Aar, inden Striden ret udbrød. Kampen for den ny Salmebog havde hidtil kun bestaaet i Anbefalinger; Kampen imod den kun i halv undvigende Erklæringer. Saaledes kunde det ikke bestandig staa hen; Minen maatte springe, og Barfoed maatte, som den eneste handlende Person, naturligvis give Signalet. Han gav det, da han gennem sine Samtaler, men især gennem den opvoksende Ungdoms Undervisning, troede tilstrækkelig at have paavirket Menigheden.

14. Oktb. 1804 fremsatte han altsaa fra Prædikestolen ligefrem sit Forslag om dens Indførelse i Kirken. »Forslaget er nu gjort«, skriver han i den Anledning; men »skal det fuldføres, maa det ske i Kærlighed; thi Strid opbygger ikke.«

Allerede faa Dage efter begyndte man at røre paa sig i Modstandernes Rækker. Nogle paastod, at Psalmebogen sigtede til den nye Lære, andre at den Helligaand ikke ommeldtes deri osv. Der gik Rygter om, at det især var to Kvinder, som satte sig imod Indførelsen af den nye Psalmebog, Sognefogdens Kone og Degnekonen. Endvidere blev der sagt, at den rige Degn havde ladet sig forlyde med, at han ved den nye Psalmebogs Indførelse vilde have Tillæg i Løn, da Salmerne i saa Fald skulde antegnes paa en Tavle, men Præsten tilbød gratis selv at forrette dette Arbejde og derved spare Degnen Ulejligheden. Ved en Samtale, som fandt Sted mellem Præsten og Smeden, der forøvrigt ønskede, at den nye Psalmebog maatte blive indført, faldt der nogle ikke trøstelige Ord om Mængdens Stemning.

Forslaget var altsaa stillet, og den foreslaaede Betænkningstid paa 14 Dage var udløben; der havde vist sig slemme Varsler for dets Gennemførelse; nu slog Afgørelsens Time. Det var Søndag den 28. Oktbr. 1804. Efter endt Gudstjeneste skulde Hjerternes Tanker aabenbares, men kun 8 Mænd af Menigheden tegnede sig for den ny Psalmebogs Indførelse. Mølleren, der saa ofte tilforn tydelig havde erklæret sig for den, som ved sine Ytringer især var den, der havde opmuntret og tilskyndet Barfoed til dette Skridt, nærmede sig ogsaa Alteret, men kun for at erklære, at hvis der overhovedet skulde ske Forandring, ønskede han helst Harboes og Guldbergs Psalmebog indført. Dette var saare uheldigt, for der kunde ingen Tvivl være om, at hans Eksempel vilde virke stærkt paa de tankeløse og yderligere befæste manges Fordomme. Ogsaa Degnen vægrede sig ved at undertegne og erklærede, at han ikke i særlig Grad længtes efter denne Forandring, da det jo medførte flere Besværligheder. »Naar endog fra denne Kant findes Modstand og hemmelig Virkning paa de mange Slægtninge i Sognet, hvad Fremgang da at vente« — sukker Barfoed.

Det var dog langt fra, at Salmebogssagen hermed var endt. Den nye Salmebog skulde kun indføres »i Kærlighed«; men Barfoed haabede, at det lod sig gøre gennem Overbevisningen at fremvirke en kærlig Enighed. Sagens Fortsættelse indeholder saa mange interessante Træk, at vi ikke kan lade være med at meddele dem, selvom vi ikke kan dvæle ved hver enkelt privat Samtale, hver enkelt Opfordring fra Prækestolen.

Vi læser bl. a. i Dagbøgerne under 12. 11. 1804:

»I Morges kom Thomas Pedersens Kone til mig og i privat Samtale aabenbarede for mig, hvorfor hun ikke kunde bifalde den af mig anpriste ny Psalmebog, fordi hun nemlig ikke fandt saadanne trøstefulde Udtryk om Forsoningen i den, som i den gamle. Af samme Aarsag, erklærede hun, kunde hun heller ikke finde Trøst i mine Prædikener, fordi jeg kun holdt mig til Jesu Lære, men ikke omtalte Forsoningen paa samme Maade som den Forklaring, hun havde lært.« Barfoed søgte at retlede hende, men da hun faa Aftner efter kom igen for at tage den afbrudte Samtale op paany, tog han vel venlig imod hende, men naaede dog i sit stille Sind til det Resultat, som han giver Udtryk for i Dagbogen med følgende Ord: »At rette de gamle Begreber, at nedbryde den gamle, underlige Bygning, saalænge man finder Grunden aldeles uskikket til at opføre en ny og bedre paa, vilde være et frugtesløst og skadeligt Arbejde.« Hos hende var der altsaa absolut Uvilje mod at gøre Forandring med Hensyn til Salmebog, men lidt ind i Januar det følgende Aar har Barfoed den Fornøjelse, at »et Par Mænd fra Rurup kom og meldte mig, at de og flere af deres By nu var komne til bedre Indsigt og Eftertanke og agtede sig derfor paa næste Søndag at tegne sig dertil.« Og det følgende Aar (23. 3. 1806) overraskedes Barfoed ved at Degnen, aldeles af egen Drift, ved en Begravelse havde valgt Salmer af den ny evangelisk kristelige Psalmebog, nml. 409 og 419, altsaa de første, som her brugtes offentlig.

Uden Tvivl har dog denne behagelige Overraskelse været ligesaa ubehagelig for Menigheden og givet Striden en Retning, der hverken kunde takkes Præst eller Menighed. En halv Snes Dage efter den nævnte Begravelse traadte en af Sognets Bebo-

ere, Johannes Lorentsen Rask, frem for Alterfoden og overrakte Sognepræsten en Skrivelse, der indeholdt en Erklæring om, at de slet ikke var tilfredse med den evangelisk kristelige Psalmebogs Indførelse, og var undertegnet med 50 Navne. Ganske vist viste det sig, at en Del af Undertegnerne manglede Stemmeret, andre var optaget, men forlangte sig strøget og andre havde faaet deres Navn med aldeles mod deres Vilje, men ikke desto mindre var det meget kedsommeligt for Barfoed.

Atter en halv Snes Dage senere kom Mølleren en Eftermiddag op i Præstegaarden. Præsten havde Lyst til at tale med ham i Enrum om den ny Psalmebog og sige ham, at netop han var en af dem, der ved sine Samtaler havde været med til at modne det Forsæt at faa den indført. Mølleren paastod, at han var bleven misforstaaet, hvad Barfoed ikke kunde gaa ind paa. Han havde nu gennemgaaet den nøjere og syntes ikke om den, fordi, som han sagde, Kristendommens Grundsandheder: Tre-enighed, Forsoning osv., maaske ogsaa Djævelens Magt just ikke var udelukkede, men dog sjældnere omtalte. Barfoed fandt, at han ikke havde været oprigtig imod ham og nu ovenikøbet ved sin Underskrift havde deltaget i et hemmeligt Angreb paa ham, men Mølleren lod, som om alt var sket efter hans bedste Overbevisning, som han ikke kunde fravige.

Paany fandt Barfoed det ønskeligt fra Prædikestolen at udtale sig om den ny Psalmebog og atter opfordre til offentlig Meldelse og Paategning, hvad han var meget urolig ved, da han frygtede for, at hans Ønske om Mindelighed og Enighed ikke vilde ske Fyldest. Og dette viste sig i Sandhed at være rigtigt. Thi Søndag den 2. Maj 1806 fandt der et saare ubehageligt Optrin Sted efter endt Gudstjeneste i Branderup Kirke. En Slump af Modpartiet mod den ny Psalmebog fremstillede sig omkring Altret, ikke efter Opfordring for at underskrive deres Mening i Orden og Stilhed, skriver Barfoed i Dagbogen, men for at erklære, at de uden at kunne erindre noget imod Psalmebogen eller mig, dog ikke vilde have den indført. Et Par syntes at føre Ordet; nogle andre stemte i med, alt med temmelig Bitterhed, da Vrede fremlyste af nogle Ansigter, Ligeegyldighed af

andre og — uden Tvivl Undseelse af andre. En stor Del Mænd og Kvinder stod som Tilskuere, og omsider mærkedes nok, at dette Optrin var næsten forærgeligt. Mængden adskiltes da og gik bort uden at tegne paa det den forelagte Papir — og alt dette en Virkning af et Par urolige Hoveder. Dagen efter samlede Gaardmændene i Rurup, som ønskede den ny Psalmebog, sig og yttrede deres Mishag med Gaarsoptrinet og erklærede, at de nu ønskede Sagen indstillet til Kancelliet for at erholde deres Ret mod de urolige. Barfoed udtalte Ønske om, at de vilde komme til ham i hans Hjem og der give ham denne deres bestemte Erklæring, hvad de ogsaa gjorde, idet der indfandt sig 6 Mænd af Rurup og 2 fra Branderup, som erklærede, at de blev deres Forsæt tro og forlangte Sagens hele Forhandling indstillet til Kancelliet.

Sagen indtog nu en Stilling, misligere end den forrige. Gennem Biskoppen skulde den gaa til Kancelliet. Det fremgaar forøvrigt af Barfoeds Optegnelser, at han Aaret i Forvejen havde haft i Sinde at andrage hele Sagen for Kancelliet. I en Skrivelse, dateret 15. Juni 1805 giver han en simpel, faktisk Fremstilling af alt, hvad der til den Tid var passeret, og meddeler, at efterhaanden har 24 Husfædre, foruden ham selv, ved offentlig Underskrift tilkendegivet deres Ønske om den ny Psalmebogs Indførelse ved Gudstjenesterne; de er alle saa faste i deres Bestemmelse, at de udtaler Ønske om, at det maa være dem tilladt at indføre den i det mindste vekselvis hver anden Søndag, saafremt den øvrige Del af Menigheden skulde blive ved med at nægte deres Samstemning. Desuden har han grundet Haab om, at den ny Psalmebogs Indførelse vil kunne ske i al Rolighed og aldeles uden Modstand, naar blot det højkongelige danske Kancelli vil resolvere i Sagen. Endelig udtaler han Ønsket om, at nogle Eksemplarer til fri Uddeling blandt Fattige og Mindrefor.muende gratis maatte vorde ham forundt, da det meget vilde bidrage til Foretagendets heldige Fremme, om man uden Bekostning kunde bringe Bogen i de uformuendes Hænder.

Imidlertid har han uden Tvivl dengang forandret sin Beslutning. Han synes at have ladet det bero ved den historiske

Fremstilling, til hvilken han kun har knyttet en Anmodning om Frieksemplarer til de fattige Lemmer af Menigheden; i det mindste indskrænker Kancelliets Svar sig til, »at Kancelliet ikke hertil har nogen Fond«.

Anderledes forholdt det sig i Aar; nu maa tte hele Sagen indstilles, hvis den ikke ganske skulde frafaldes. Barfoed afgiver en Indberetning, forsynet med forskellige Bilag, og ledsager den med en privat Skrivelse, hvori det bl. a. hedder:

»I ti Aar har jeg været denne Menigheds Lærer. Jeg tør beraabe mig paa hver god Mand, ja jeg tør opfordre selve det mig nu modstridende Parti til Vidne, om jeg ikke i al den Tid har stræbt at virke efter bedste Evne, baade at lære og leve overensstemmende med mit Kalds Værdighed. — Jeg har i al den Tid heller ikke haft Strid med een eneste Mand; jeg har levet i sandt Venskab med min Menighed og stedse nydt mange glædelige Beviser paa dens Kjærlighed, Tillid og Velvilje imod mig. — Yderlig bittert og krænkende er det mig derfor nu, at netop min redelige Bestræbelse til at befordre Opbyggelse i Overensstemmelse med H. M. Villie, saa uventet skal paadrage mig Miskjendelse og næsten kunde jeg sige, Mishandling af en elsket Menigheds Lemmer — thi Modstand i min Bestræbelse, naar jeg efter aflagt Ed stræber at befordre det Gode, Angreb paa Sindets Rolighed, og Forstyrrelse af den Tilfredshed, hvormed jeg hidtil paa dette Sted forrettede mit Embeds Pligter, kan vel og kaldes Mishandling .... Ja, jeg vidner det her for den Alvidende, at naar jeg ofte under trykkende Næringsssorger spiste mit Brød med Kummer, naar jeg ved saa mange feilslagne Forhandlinger om bedre Kaar ofte følede min Kummer forøget, og Sindet dybere nedtrykt; da var min bedste Opmuntring, min kjæreste Trøst: den Forvisning, at jeg her ikke levede forgjæves, at jeg her i min mindre Virkekreds kunde virke til Sandheds og Dyds Befordring, indtil Gud og Kongen betroede mig en større. Ofte har denne Trøst opreist mit Mod, naar det begyndte at synke, og vel kan denne Trøst endnu og ingensinde ganske betages mig, men dog synes ogsaa den nu for en Deel angrobet og svækket, naar jeg seer min Menighed ved Machinationer*) at deles i Partier, istedet for at opbygges ved min Bestræbelse« ....

Hos Kancelliet ansøger han underdanigst om dets Bestemmelse og Befaling til den ny evangelisk kristelige Psalmebogs

*) Han kan ikke opgive den Mening, at Johannes Lorensen Rask og Peder Hansen Snedker — der ganske vist stode i Spidsen for Bevægelsen — formelig have makineret imod ham, fordi de ganske vist nu og da brugte en Fremgangsmaade, der lige saa lidt var gentlemanlike som forsigtig.

almindelige Indførelse til offentlig Brug her i Menigheden, idet han udtaler det Haab, at de i sig selv godmodige, men vildledte Mennesker derved paa sikreste Maade vil ledes tilbage til fornuftig Eftertanke, og idet han giver Tilsagn om, at dens Indførelse for de uformuende kan ske uden Byrde, da han og Psalmebogens andre Velyndere var blevet enige om at bære de hermed forbundne Bekostninger.

Men skønt Bispfen tog sig varmt af Sagen, hjalp det altsammen lige meget. Kancelliets Skrivelse af 27. Septbr. 1806 gaar ud paa, »at den nye Psalmebog i Overensstemmelse med den kongelige Resolution af 31. Octbr. 1800 ikke bør indføres til Brug ved den offentlige Gudstjeneste i Menigheden, med mindre denne enstemmig eller dog Pluraliteten af Husfædrene erklære sig for samme«.

Det syntes altsaa, som Sagen nu maatte betragtes som endelig afgjort, men dette var ikke Tilfældet. 22. 10. 1806 anmodede Præsident i danske Kancelli Kaas nemlig om at faa at vide, hvorvidt nogen havde ophidset til Modstand, da Kancelliet i saa Tilfælde vilde tage alvorligere fat og lade afholde Forhør ved Amtmanden. Utvivlsomt er Barfoed bleven forfærdet ved den Plan, og han skrev derfor straks til Kaas og lagde ham paa Sinde under ingen Omstændigheder at gribe til alvorligere Midler, men kun søge at lempe sig frem efter begge Parter.

Denne »Lempen« skulde naturligvis bestaa i en vekselvis Brug af begge Salmebøger; men aldeles miskendte han den danske Autokrats Kancelli, da han ventede, at dette i Bagateller som Trossager og i Forholdet til simple Almuesmænd nogen- sinde gik ind paa en »Lempen«. De bitre Frugter af Indberetningen udeblev heller ikke længe. Dog — vi vil ikke afbryde Tidsfølgen. Nytaarsdag 1807 udtalte han sig fra Prækestolen om de indtrufne Begivenheder og det deraf opstaaede Forhold. Det var »nogle alvorlige Erindringsord — efter mit Forsæt de sidste i denne Sag«. Han gjorde det med en dybtbevæget Følelses indtrængende Varme og siger herom i Dagbogen:

»Følede mig nu ved Slutningen langt lettere om Hjertet end tilforn, efter at have fremført mine sidste Alvorlige Erindrings-

ord til Oppositionen i Sagen om Psalmebogen. — At de ikke ganske fløde ovenpaa hos alle, tør jeg af adskillige synlige, stundom endog hørlige Kendetegn hos Tilhørerne formode.«

Paa den Maade kunde der sandsynligvis være udrettet en Del med Tiden, og man vilde da kunne sige, at det bedste Resultat vilde være fremkommet paa den bedste Maade, men da slog det ned som en Bombe, at Overretten havde paalagt Herredsfogden at holde Ting og forhøre vedkommende Modstandere om deres Forhold til Indførelsen af den ny Psalmebog der i Menigheden, og at alle da, som havde afslaaet at gaa med til den ny Psalmebogs Indførelse, var stævnedes til Ting førstkommande Mandag. Barfoed red straks (31. 1. 1807) over til Toftlund og fik der af Herredsfogden den nærmere Underretning, at det danske Kancelli gennem det tyske havde forlangt Oplysning om Fremgangsmaaden ved denne Modstemning og om de, der havde skrevet under paa den medsendte Skrivelse, vedkendte sig deres Navne. Endvidere bragte han i Erfaring, at de indstævnte havde holdt Grandeforsamling og der vedtaget at holde fast ved deres engang fattede Beslutning.

At Sagen nu ingen glædelig Ende kunde faa, falder af sig selv. Barfoed er upaatvivlelig blevet sin Beslutning tro, ikke mere at ville røre ved den, og han har hertil fundet en ny og stærk Opfordring i den juridiske Vending, Sagen saa uventet og tværtimod hans Ønske havde taget.

Vi hører den da ogsaa kun en eneste Gang til omtalt i Dagbøgerne, da Barfoed 8. 5. 1808 havde en lang og til Tider ret bitter Ordveksel med den gamle Møller, der paastod, at det var Præstens Skyld, naar Modparten var bleven stævnet til Tings, hvad der var ganske urigtigt. Sognepræsten havde ganske vist indberettet, hvad der var sket, men han havde paa ingen Maade opfordret til at gaa frem ad den »juridiske« Vej; tværtimod, han havde udtrykkelig frabedt sig Strid og havde selv været misfornøjet med det forordnede Ting. Endvidere vilde Mølleren paastaa, at Præsten idelig stiklede til ham i sine Prædikener; Folk hentydede det paa ham, hvortil Barfoed svarede, at han aldrig nogensinde stiklede til nogen i sine Prædikener og ikke

kunde svare til Folks Hentydninger. Og meget mere følte Mølleren sig opfordret til at klage over, idet han stadig ledsagede sine Udgydelser med Sidehug om den ny Forklaring, Tilside-sættelse af Systemet o. s. v. Efter at de saaledes havde debatteret Sagen og aabnet sig for hverandre, endte det dog med en »Nærmelse til indbyrdes Udsoning«. Det var ikke underligt, at Barfoed efter et saadant uventet Angreb lagde sig med temmelig oprørt og uroligt Sind til Sengs. Og han føjer til: Ja, denne Sag har kostet mig mange deslige urolige Timer.

Dette var dog, antager vi, det sidste »Angreb« fra nogen af Siderne, var det end næppe den sidste »urolige Time«. Juristerne har sandsynligvis indset, at der for dem slet intet var at gøre ved Sagen, naar Præsten ikke selv vilde fremstaa som Anklager, og de har saaledes ladet den falde. Det samme gjorde Præst og Menighed, og — alt blev ved det gamle.
